

Ніхто не знає, звідки вони з'явилися і чому осіли на цих ріках. Але їхній потяг до рибальства й знання лоцтї вказують на те, що прибули вони водою, піднявшись руслами вгору. Мова їхня, судячи з усього, добре надавалася до співів і прокльонів. Жінки їхні були ніжними й непокірними. Від таких жінок народжувались хоробрі діти й виникали серйозні проблеми.

Справжня історія шумерів, т. 1

частина перша

Історії та біографії

Марат

За ті сорок днів, відколи помер Марат, до міста прийшла весна. І майже встигла минути. Ховали його в поминальній вівторок, на початку квітня, а піші пагорби заросли травою, зеленою і некучою: надходило літо. За сорок днів ми встигли все забути й заспокоїтись. Але ось Маратові батьки зателефонували й нагадали. І я подумав: так, справді, лише сорок днів. Померлі не мають до нас претензій, живі зміють нас напружити.

Ховали його кілька друзів і сусіди. Більшість знайомих – а знайомих Марат мав у місті цілі наговпи – так і не повірили, що їх справді запрошують на його похорон. Потім, звісно, вибачалися, приїжджали на цвинтар, шукали надгробок. Квітень був дощовий, за автобусом із домовиною бігли вуличні пси, ніби почесна сторожа, час від часу кидаючись на чорні колеса похоронного фольксвагена, не бажаючи відпускати Марата до царства мертвих.

Цвинтарем ходили урочисті натовпи, вибиралися на пагорби, де над ними висли низькі хмари, спустилися в долину, залиту зливою, святкували як могли, мішаючи алкоголь із дощовою водою. Ми чи не єдині приїхали на цвинтар із небіжчиком і виглядали доволі неприродно – так, наче прийшли в музичний магазин зі своїм піаніно. Великдень усе змішав, роблячи нашу скорботу дещо недоречною. На Великдень ніхто не помирає. Нормальні люди в цей час, навпаки, встають із могил.

Смерть Марата виявилася подібною до його життя – нелогічною і сповненою тасмівць. Була піч із суботи на неділю. До церкви Марат не пішов, оскільки вважав себе мусульманином, до того ж невіруючим, патомість посеред ночі вибрався в кіоск за сигаретами. У домашніх канцях і з купюрою, загиснутою в кулаку. Там його й підстрелили. Ніхто нічого не бачив, усі були по церквах. Нічна продавчиня з кіоску сказала, що нічого не чула, хоча їй здалося, ніби хтось співав і лунав рев моторів, проте вона не впевнена, але в разі чого могла б упізнати голоси; втім, точно сказати, були вони чоловічі чи жіночі, не може, а все ж устигла записати номери на жигулях, однак виявилось, що жигулі ці стоять на узбіччі під

студентською поліклінікою вже другий рік і в них двірники складають порожні пляшки та знайдений на смітниках картон. Ну ось, говорили ми один одному, дев'яності повертаються, хто наступний?

Незрозуміло було також, за що його розстріляли. Бізнес Марат не вів, із владою не перетинався, ворогів у нього не було, щоправда, деяких друзів він не впізнавав в обличчя, але хіба це привід влаштувати стрілянину? На вулицях не стріляли вже років десять, хіба що в інкасаторів, та це за великим рахунком до уваги не береться: багато серед ваших знайомих інкасаторів? Ми лише гадали, що сталося насправді.

Минуло сорок днів, час рухався вперед, ріки встигли вийти з берегів і повернутися назад. Починалися теплі дні. Я не хотів іти, навіть вирішив передзвонити, вибачитися, відмовитися. Потім подумав: яка різниця? Все одно буду цілий вечір про це думати, краще вже в компанії друзів, близьких та родичів. Втрачати голову розумніше в перевірених місцях. Вийшов із дому, оминув свою школу, зупинився коло кіосків, довго вибирав сигарети, так і не вибрав, подумав, може, все-таки повернутися, і рушив далі. Збіг крутим спуском уздовж корпусів інституту, пригальмував уже на Маратовій вулиці. Стояла тиша. Під будинком, у пообідній тіні, прогрівалися сонні псячі тіла. Відчувши мою появу, головний підняв